

بسم الله الرحمن الرحيم

۳۰۰
۱-
۳۰۰
عربی

جنسیت و قریت

از منظر اسلام و فمینیسم لیبرال

دکتر سیدعلی حسینی زاده

پژوهشگاه حوزه و دانشگاه

زمستان ۱۳۹۳

حسینی زاده، سیدعلی، ۱۳۴۳-
جنسیت و تربیت از منظر اسلام و فمینیسم لیبرال / سیدعلی حسینی زاده. - قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه،
۱۳۹۳.

ده، ۲۹۴ ص: جدول. - (پژوهشگاه حوزه و دانشگاه؛ ۲۸۹: علوم تربیتی؛ ۳۵)
ISBN: 978-600-298-050-2
بها: ۱۰۷۰۰۰ ریال
فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.
کتابنامه: ص. [۲۵۹]-۲۷۱: همچنین به صورت زیرنویس.
نمایه.

۱. فمینیسم - جنبه های مذهبی - اسلام. ۲. فمینیسم - دفاعیه ها و ردیه ها. ۳. آزادی خواهی - جنبه های
مذهبی - اسلام. الف. پژوهشگاه حوزه و دانشگاه. ب. عنوان.
۱۳۹۳ ۹ ۴۶۴ ح / ۱۷۲ / BP ۲۳۰ / ۴۸۳۱ ۲۹۷ / ۴۸۳۱
شماره کتابشناسی ملی ۳۶۳۷۵۵۵

جنسیت و تربیت از منظر اسلام و فمینیسم لیبرال

مؤلف: دکتر سیدعلی حسینی زاده

ویراستار: مرتضی برزگر

صفحه آرای: کاما

چاپ اول: زمستان ۱۳۹۳

تعداد: ۱۰۰۰ نسخه

لیتوگرافی: سعیدی

چاپ: قم - جعفری

قیمت: ۱۰۷۰۰ تومان

کلیه حقوق برای پژوهشگاه حوزه و دانشگاه محفوظ و نقل مطالب با ذکر مأخذ بلامانع است.

قم: ابتدای شهرک پردیسان، بلوار دانشگاه، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، تلفن: ۰۲۵ - ۳۲۱۱۱۱۰۰ (انتشارات: ۳۲۱۱۱۳۰۰) نمابر: ۰۲۵ - ۳۲۸۰۳۰۹۰.

ص. پ. ۳۱۵۱ - ۳۲۱۸۵ ● تهران: خ انقلاب، بین وصال و قدس، نبش کوی اُسکو، تلفن: ۰۲۱ - ۶۶۴۰۲۶۰۰ و ۰۲۱ - ۶۶۹۷۸۹۲۰

Website: www.rihu.ac.ir

Email: info@rihu.ac.ir

فهرست مطالب

۱	پیشگفتار
۳	فصل اول: کلیات
۳	مقدمه
۴	بیان مسئله
۸	سؤالات تحقیق
۹	ضرورت تحقیق
۱۱	روش تحقیق
۱۳	تعریف واژگان
۱۵	فصل دوم: تاریخچه و پیشینه فمینیسم
۱۵	مروری به جایگاه زن و خاستگاه فمینیسم در غرب
۱۸	تاریخچه فمینیسم
۱۹	امواج سه گانه فمینیسم
۲۱	مهم ترین گرایش های فمینیسم
۲۲	۱. فمینیسم لیبرال
۲۳	۲. فمینیسم مارکسیسم
۲۴	۳. فمینیسم رادیکال
۲۶	۴. فمینیسم سوسیالیسم
۲۸	۵. فمینیسم فرهنگی
۳۰	۶. فمینیسم پست مدرن و پسا ساختارگرا
۳۲	۷. فمینیسم اسلامی
۳۵	ریشه های فمینیسم در غرب
۳۶	فمینیسم در ایران

۳۹	زن از دیدگاه اسلام
۴۱	رویکردهای مهم به زن در تاریخ اسلام
۴۵	فصل سوم: مبانی انسان‌شناختی فمینیسم لیبرال
۴۵	مقدمه
۴۷	مبانی انسان‌شناختی فمینیسم لیبرال
۵۰	۱. فروگاهی انسان به طبیعت مادی
۵۵	۲. ماهیت یکسان آدمی
۶۱	۳. طبیعت و سرشت نیک آدمی
۶۲	۴. عقل‌گرایی
۶۵	۵. انسان‌مداری و مرجعیت انسان
۶۷	۶. مالکیت انسان بر خویش
۶۸	۷. آزادی انسان
۷۲	۸. فردیت انسان
۷۷	فصل چهارم: دلالت‌های تربیتی مبانی انسان‌شناختی فمینیسم لیبرال
۷۷	مقدمه
۷۸	جنس و جنسیت
۷۹	اهمیت آموزش
۸۰	الف) اهداف تعلیم و تربیت
۸۱	نهی هدف غایی ماورائی
۸۲	هدف کلی: برابری زن و مرد
۸۴	اهداف واسطه‌ای
۹۳	ب) اصول تعلیم و تربیت فمینیسم لیبرال
۹۳	۱. اصل دنیاگرایی (غایت‌زدایی از اهداف تعلیم و تربیت)
۹۵	۲. اصل تعقل
۹۵	۳. اصل فردیت
۹۶	۴. اصل مساوات
۹۸	۵. اصل آزادی
۱۰۰	۶. اصل استقلال و خودگردانی
۱۰۱	۷. اصل رقابت
۱۰۲	۸. اصل نسبیت
۱۰۴	۹. اصل اختلاط
۱۰۴	۱۰. اصل ظاهرگرایی
۱۰۵	۱۱. اصل حق‌محوری

۱۰۶		ج) محتوا و برنامه درسی فمینیسم لیبرال
۱۰۸		د) روش‌های تربیتی
۱۰۸		۱. روش تجربی
۱۱۰		۲. روش الگویی
۱۱۱		۳. روش تشویق و تنبیه
۱۱۲		جمع‌بندی

فصل پنجم: مبانی انسان‌شناختی از نگاه اسلام

۱۱۳		مقدمه
۱۱۴		ویژگی‌های انسان از دیدگاه اسلام
۱۱۵		الف) ویژگی‌های مثبت انسانی
۱۱۵		۱. انسان دارای تن و روح
۱۱۵		۲. وابستگی تن و روان
۱۱۷		۳. اصالت بعد روحی انسان
۱۱۷		۴. فطرت و طبیعت مشترک انسانی
۱۱۹		۵. گرایش به نیک و بد
۱۲۰		۶. انسان موجودی مختار است
۱۲۱		۷. انسان خلیفه خداست
۱۲۲		۸. انسان دارای کرامت ذاتی است
۱۲۳		۹. انسان امانتدار الهی و مسئولیت‌پذیر است
۱۲۴		۱۰. هدفمندی خلقت انسان
۱۲۶		۱۱. عقلانیت آدمی
۱۲۷		۱۲. عاملیت آدمی
۱۲۸		۱۳. هویت فردی و جمعی انسان
۱۳۰		ب) ویژگی‌های منفی انسانی
۱۳۱		۱. ضعف انسان
۱۳۱		۲. حریص و کم‌طاقت
۱۳۱		۳. عجله و کم‌حوصلگی
۱۳۱		۴. کفران‌کننده
۱۳۱		۵. طغیانگری

فصل ششم: نقد مبانی انسان‌شناختی فمینیسم لیبرال

۱۳۳		مقدمه
۱۳۳		نقد مبانی انسان‌شناختی فمینیسم لیبرال از دیدگاه اسلام
۱۳۴		۱. فروگاهی انسان به طبیعت مادی

۱۳۸	۲. ماهیت یکسان آدمی یا برابری کامل زن و مرد
۱۴۶	تفاوت زن و مرد از دیدگاه قرآن و روایات
۱۴۶	۱-۲. وجود تفاوت‌های فردی و گروهی
۱۴۷	۲-۲. تقدم خلقت مرد بر زن
۱۵۱	۳-۲. خطاب خدا در بدو خلقت به آدم
۱۵۳	۴-۲. مسئولیت مرد در تربیت
۱۵۴	۵-۲. برخورداری بیشتر مردان از زنان
۱۶۳	۳-۲. تقدم خلقت مرد بر زن
۱۶۷	۴-۲. خطاب خدا در بدو خلقت به آدم
۱۶۹	۵-۲. مسئولیت مرد در تربیت
۱۷۰	۶-۲. برخورداری بیشتر زنان از مردان
۱۷۲	۷-۲. حفظ اصالت جنسیت
۱۷۲	۸-۲. زن مایه آرامش مرد
۱۷۵	۹-۲. تمجید قرآن از زنان در برابر رفتارهای فردی
۱۷۷	۱۰-۲. تفاوت‌های زن و مرد در احکام شرعی
۱۷۷	۱۱-۲. تفاوت‌های جنسی از نظر علمی و نقش آن در تغییر روحیات انسانی
۱۸۰	۱۲-۲. اقرار بیشتر گروه‌های فمینیستی به تفاوت
۱۸۶	۳. طبیعت و سرشت نیک آدمی
۱۸۷	۴. عقل‌گرایی
۱۹۲	۵ و ۶. انسان‌مداری و مالکیت انسان بر خویش
۱۹۶	۷. آزادی انسان
۲۰۴	۸. فردگرایی
۲۱۰	جمع‌بندی
۲۱۳	فصل هفتم: نقد دلالت‌های تربیتی فمینیسم لیبرال از دیدگاه اسلام
۲۱۳	مقدمه
۲۱۳	الف) نقد اهداف
۲۱۳	۱. هدف غایی
۲۱۶	۲. اهداف کلی
۲۱۸	۳. اهداف واسطی
۲۱۸	۱-۳. برابری آموزشی
۲۲۱	۲-۳. برابری سیاسی - اجتماعی
۲۲۲	۳-۳. برابری حقوقی - اقتصادی
۲۲۵	ب) نقد اصول تعلیم و تربیت فمینیسم لیبرال

۲۲۵	۱. دنیاگرایی (غایت‌زدایی از اهداف تعلیم و تربیت)
۲۲۶	۲. اصل تعقل
۲۲۸	۳. اصل فردیت
۲۲۹	۴. اصل مساوات
۲۳۱	۵. آزادی زنان
۲۳۳	۶. اصل استقلال و خودگردانی
۲۳۴	۷. اصل رقابت
۲۳۶	۸. اصل نسبیت
۲۳۷	۹. اصل اختلاط
۲۳۸	۱۰. اصل ظاهرگرایی
۲۴۰	۱۱. اصل حق‌محوری
۲۴۲	(ج) نقد محتوا و برنامه درسی
۲۴۳	(د) نقد روش‌های تربیتی
۲۴۵	فصل هشتم: نتیجه‌گیری و جمع‌بندی
۲۴۵	مقدمه
۲۴۶	پاسخ به سؤال‌های تحقیق
۲۴۶	۱. مبانی انسان‌شناختی فمینیسم لیبرال چیست؟
۲۴۶	۲. مبانی انسان‌شناختی فمینیسم لیبرال چه دلالت‌هایی را در زمینه تعلیم و تربیت دارند؟
۲۴۷	الف) اهداف تربیتی فمینیسم لیبرال
۲۴۷	ب) اصول تربیتی فمینیسم لیبرال
۲۴۷	ج) محتوای تعلیم و تربیت فمینیسم لیبرال
۲۴۸	د) روش تربیتی فمینیسم لیبرال
۲۴۸	۳. براساس مبانی انسان‌شناختی اسلام کدام‌یک از مبانی انسان‌شناختی فمینیسم لیبرال پذیرفتنی و...
۲۵۲	۴. براساس مبانی انسان‌شناختی اسلام، دلالت‌های تربیتی فمینیسم لیبرال تا چه حد پذیرفتنی است؟
۲۵۲	الف) نقد اهداف
۲۵۳	ب) نقد اصول
۲۵۷	ج) نقد محتوا و برنامه درسی
۲۵۷	د) نقد روش‌های تربیتی
۲۵۸	نتیجه‌گیری
۲۵۹	منابع و مآخذ
۲۵۹	الف) منابع فارسی
۲۶۸	ب) منابع عربی
۲۶۹	ج) منابع لاتین

۲۷۳	نمایه‌ها
۲۷۳	نمایه آیات
۲۷۸	نمایه روایات
۲۸۵	نمایه اعلام
۲۸۹	نمایه آثار
۲۹۰	نمایه اماکن
۲۹۱	نمایه موضوعات

www.ketab.ir

پیشگفتار

اسلام آخرین و کامل ترین دین آسمانی است که از سوی خدای تبارک و تعالی توسط آخرین فرستاده او، پیامبر گرامی اسلام حضرت محمد ﷺ بر بشر نازل شد و آخرین دستورات آسمانی و الهی در کتاب بی بدیل وحی که برترین کتاب زندگی است، تجلی یافته است و سنت پیامبر ﷺ و اهل بیت او نیز که عدل کتاب الهی و شارح و مفسر آن می باشد، دو راهنمای بشر در طول تاریخ خواهد بود. اگر بشر بخواهد مسیر تکامل خویش را با چراغ و راهنمای روشن و روشنی بخش و با چشم باز و با اطمینان طی کند و گرفتار فرود و فرازهای جان فزای تجربه حسی و عقل قاصر خود نشود باید به کتاب خدا و سنت پیامبر خدا ﷺ بازگردد و با غور در اعماق آن نه تنها راه سیر در طبیعت که راه صعود به آسمان را بیابد.

تمسک به ثقل اکبر و اصغر که به فرموده امام خمینی علیه السلام ثقل اصغر دست کمی از ثقل اکبر ندارد و بلکه اکبر از اوست، راه نجات بشریت در همه عصرها و دوران ها به ویژه دوره آخرالزمان است؛ تعلیم و تربیت که مهم ترین هدف کتاب خدا و پیامبران الهی است از جمله برنامه هایی است که باید از کتاب خدا و معلمان آن که انبیا و اولیا هستند آموخت. این پژوهش گامی کوتاه در این مسیر طولانی و پرفراز و نشیب است که امید آن دارد مورد رضای الهی و پذیرش دوستداران تربیت و قرین موفقیت باشد.

این کتاب در شش فصل تنظیم شده است؛ فصل اول به بیان مسئله، ضرورت تحقیق، سؤالات و روش پژوهش می پردازد. فصل دوم به اجمال به تاریخچه و پیشینه فمینیسم پرداخته است. در فصل سوم مبانی انسان شناختی فمینیسم لیبرال به اجمال بررسی شده است و در فصل چهارم دلالت های تربیتی آن مبانی در بخش اهداف، اصول و روش ها مورد بررسی قرار گرفته است. فصل پنجم مبانی انسان شناختی اسلامی را به عنوان مبانی برای نقد مبانی و دلالت های

تربیتی فمینیسم لیبرال بررسی کرده است و در فصول ششم و هفتم بر آن مبنا، مبانی انسان‌شناختی فمینیسم لیبرال و دلالت‌های تربیتی آن مورد نقد قرار گرفته است و در فصل هشتم نیز جمع‌بندی و نتیجه‌گیری شده است.

در اینجا مؤلف بر خود لازم می‌داند که از اساتید محترم آقایان دکتر محمدرضا شرفی جم، دکتر خسرو باقری و دکتر علیرضا صادق‌زاده قمصری قدردانی کرده و از خدای مَنان برای همه ایشان آرزوی موفقیت داشته باشد.

سیدعلی حسینی‌زاده

۱۳۹۳/۵/۱۸